

**Гармаш
Олексій Володимирович**

здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права
Державного податкового
університету

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

1. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. Верховна Рада України - законодавство України, 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text.
2. Краснова Ю. А. Особливості міжнародно-правового розвитку права екологічної безпеки. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34106/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%D0%9C%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%9D%D0%9E-%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3.pdf>.
3. Яцишин Р. В. Актуальні напрямки міжнародно-правового забезпечення екологічної безпеки атмосферного повітря. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/121106/116084>.
4. Програма ООН з довкілля. Про нас. URL: <https://www.unep.org/ru/programma-oon-po-okruzhayuschey-srede>.

**МІЖНАРОДНІ ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ
МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ**

Актуальність даної теми дослідження обумовлюється необхідністю існування відповідних міжнародних та національних організаційно-правових механізмів забезпечення прав людини на здорове навколишнє середовище. В контексті даного питання слід наголосити на існуванні двох основних категорій, що покликані бути регулятором забезпечення екологічної безпеки в світі. Такими категоріями є правова складова та механізм, що його забезпечує.

Визначним міжнародним нормативно-правовим актом, у якому було зазначено термін «екологічна безпека», є Декларація щодо навколишнього середовища й розвитку, яка була прийнята на Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку 14 червня 1992 р. Дана Декларація є основоположним документом, що закріплює генеральні принципи та взаємодії держав щодо забезпечення регулювання екологічної сфери та її розвитку. Зокрема, в документі зазначено 27 принципів, наприклад: принцип забезпечення права на здорове та плідне життя в гармонії з природою; невід'ємної частини розвитку навколишнього середовища; співробітництва держав; забезпечення права мати відповідний доступ до інформації, що стосується навколишнього середовища, яка є у розпорядженні державних органів тощо [1].

Принципи є фундаментальними засадами, які в свою чергу є підґрунтям для створення норм права й реалізації механізмів їх забезпечення як на міжнародному рівні, так і на національному.

Екологічна безпека як спеціальний об'єкт регулювання була зафіксована у резолюціях Генеральної Асамблеї ООН від 5 грудня 1986 р. і 7 грудня 1987 р. Дані резолюції були присвячені питанням припинення перегонів в озброєнні і ядерного роззброєння. Зокрема, в документах було висвітлено аспект захисту і поліпшення довкілля й раціонального використання природних ресурсів [2].

Зокрема, до міжнародно-правових документів, що регулюють питання забезпечення екологічної безпеки, також відносять: Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі 2001 р.; Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 1979 р. і протоколи до неї; Конвенція про охорону озонного шару 1985 р.; Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 22 березня 1989 р.; Конвенція про захист Чорного моря від забруднення 1992 р. та протоколи до неї; Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат 2003 р.; тощо.

Відповідно до вищезазначеного невичерпного переліку міжнародних документів, можна дійти висновку що за доволі короткий проміжок часу, міжнародна спільнота досягла значних результатів в сфері регулювання екологічних питань.

Окрему увагу хотіли б також приділити інституційній складовій, тобто, механізму реалізації забезпечення екологічної безпеки. В контексті даного питання, слід звернути увагу на програми та певні спеціалізовані автономні установи ООН у цій галузі. До таких слід віднести: ЮНЕСКО, МАГАТЕ, ВФПД тощо.

В свою чергу, в контексті ЮНЕСКО (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) було реалізовано чимало програм, що спрямовані на захист навколишнього середовища.

До таких програм слід віднести: “Міжнародна гідрологічна програма”, “Програма вивчення Світового океану”. На відміну від ЮНЕСКО, МАГАТЕ (Міжнародне агентство з атомної енергії) покликана на запобігання несприятливих наслідків використання атомної енергії, а відтак, має на меті врегулювати питання забезпечення екологічної безпеки й підтримання благополуччя людства [3].

Установи є неабияким механізмом реалізації матеріальної складової, що створюють відповідні програми для їх забезпечення.

Окрему увагу варто приділити Програмі ООН з довкілля. Дана програма була створена з ініціативи Стокгольмської конференції ООН з довкілля 1972 р. Серед основних її напрямків є розробка нормативно-правових документів у сфері екологічної політики; вивчення стану довкілля; покращення промисловості. Метою програми є заохочення партнерських зв'язків для захисту навколишнього середовища за допомогою надихаючих ідей, інформування та надання країнам й народам можливості покращувати якість свого життя без шкоди для життя майбутніх поколінь. Співробітництво з ЮНЕП здійснюється в рамках Ініціативи з довкілля та безпеки (ENVSEC), що була створена в 2003 р. [4].

Отже, підсумовуючи вище викладене, варто вказати, що питання регулювання забезпечення екологічної безпеки в період сьогодення стоїть досить гостро. Однак, на нашу думку, забезпечити відтворення принципів та міжнародних норм у сфері екологічних питань неможливо без існування відповідних механізмів його реалізації, про які було вказано вище. Саме тому, в межах спеціалізованих установ ООН, створені відповідні програми, які покликані втілити матеріальну складову.